

Ja sitten halki hallien ja huoneiden
sai hänen kellonsa heläjämään
niin taitavat rattaat
alati pyörivät ajan halki

Näissä kelloissa ei välttämättä ollut kellotauluja tai viisareita, sillä niiden tarkoitus oli soittaa kelloja rukoushetken merkiksi. Munkit eivät kuitenkaan olleet ainoita, jotka koettivat rakentaa itsekseen käyviä laitteita.

*

Ensimmäisellä vuosisadalla eKr. roomalainen kirjailija Cicero kirjoitti kahdesta suuren matemaatikon Arkhimedeen rakentamasta ”pallosta”. Roomalainen kenraali Marcellus takavarikoi molemmat valloittaessaan Arkhimedeen kotikaupungin Syrakusan (nykyisessä Sisiliassa) vuonna 212 eKr. Toisen niistä (pallon, jossa oli tähdet ja tähtikuviot) hän lahjoitti erääseen temppeeliin Roomassa. Toinen oli sen sijaan niin erityinen, että Marcellus piti sen itsellään. Cicero kirjoitti, että Arkhimedeen oli täytyntä olla ”siunattu suuremmalla nerokkuudella kuin voimme kuvitella ihmiselle suotavan”, kun pystyi rakentamaan tuon pallon,

Arkhimedeen uskomaton toinen pallo oli mekaaninen maailmankaikkeuden malli, joka näytti Auringon, Kuun ja viiden tunnetun planeetan liikkeen maasta katsottuna. Cicero sanoi, että Arkhimedes ”oli keksinyt tavan esittää yhdellä palloa pyörittäväällä laitteella täsmällisesti nuo erilaiset liikkeet vaihtelevine nopeuksineen.” Kun palloa liikutti, ”Kuu oli tuossa pronssisessa vempelissä aina yhtä monta kierrosta jäljessä Aurinkoa kuin se oli päivissä sitä jäljessä taivaalla.”

Pitkään aikaan Ciceron kuvausta ei otettu vakavasti. Antiikin ajalta ei ollut säilynyt mitään tämäläisyyttä laitteesta, ja kuvaus siitä (kirjoitettu osaksi kuvitteellista keskustelua) oli paljon kehittyneempi kuin mihin antiikin käsityöläisten ajateltiin pystyneen. Viimeisten vuosikymmenten aikana tutkijat ovat tutustuneet salaperäiseen pronssiseen laitteeseen, jonka sienensukeltajat löysivät vuonna 1901. Laite löytyi ensimmäiseltä vuosisadalta eKr. peräisin olleesta hyllystä läheltä Antikytheran saarta Kreikassa. Sen syöpyneet kirjoitukset, hammasrattaat ja asteikot ovat niin monimutkaisia, että jotkut tutkijat väittävät